

ZESZYT INFORMACYJNY

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA – CZYM JEST I JAK JĄ ZAŁOŻYĆ?

Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej

Warszawa, kwiecień 2023

Spis treści

1.	Czym jest spółdzielnia socjalna?	3
2.	Zakładanie spółdzielni socjalnej	7
2.1.	Kto może założyć spółdzielnię socjalną?	7
2.2.	Etapy rejestracji spółdzielni socjalnej	9
3.	Wsparcie finansowe dla spółdzielni socjalnych	16
3.1.	Wsparcie z powiatowego urzędu pracy	16
3.2.	Wsparcie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	17
3.3.	Wsparcie ze środków unijnych	18
3.4.	Spółdzielnia socjalna a zamówienia publiczne	20
3.5.	Wsparcie w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej	21
4.	Przydatne strony internetowe	24
5.	Przykłady spółdzielni socjalnych na Mazowszu	26
6.	Źródła	29

1. Czym jest spółdzielnia socjalna?

Osoby planujące prowadzenie działalności gospodarczej mogą wziąć pod uwagę taką formę prawną, jak spółdzielnia socjalna. Jest to przedsiębiorstwo, które również realizuje założenia biznesowe, ale przede wszystkim ma na celu wsparcie i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. m.in. osób bezrobotnych i niepełnosprawnych. Idea spółdzielczości w Polsce miała swoje początki już w okresie 20-lecia międzywojennego. W chwili obecnej można zaobserwować wzrost ich popularności, można wręcz powiedzieć, że spółdzielnie socjalne przeżywają w Polsce swój renesans i jest to z pewnością powód do zadowolenia. Świadczyć może o tym choćby to, że gdy jeszcze w 2011 r. w Polsce funkcjonowało 425 spółdzielni socjalnych, to już według danych Krajowego Rejestru Sądowego z 2021 r. liczba aktywnie działających spółdzielni wynosiła 1503 (źródło: Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2020 – 2021). Natomiast liczba wszystkich spółdzielni socjalnych wpisanych w KRS na dzień 21 kwietnia 2023 r. wynosiła 2102. Świadczy to o trendzie wzrostowym prowadzenia, tego typu działalności gospodarczej w ostatnich latach w Polsce. Na terenie samego województwa mazowieckiego według stanu na 21 kwietnia 2023 r. istniało 199 spółdzielni socjalnych (źródło: Krajowy Rejestr Sądowy).

Kwestie związane z zakładaniem i prowadzeniem działalności w formie spółdzielni socjalnej zostały uregulowane ustawą z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 2085, z późn. zm.). Ustawa w ciągu kilku ostatnich lat podlegała stosownym nowelizacjom, co potwierdza fakt dynamicznego procesu zmian zachodzących w sektorze ekonomii społecznej oraz rosnącym zainteresowaniem prowadzania działalności właśnie w formie spółdzielni socjalnej. M.in. w 2018 r. w życie weszła nowelizacja ustawy o spółdzielniach socjalnych, która wprowadziła ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu tego typu działalności gospodarczej. W dalszej części informatora zostaną opisane najważniejsze regulacje zawarte we wspomnianej ustawie.

Istotne jest również to, że w ustawie o spółdzielniach socjalnych w artykule 19a zapisano obowiązek przekazywania przez Radę Ministrów Senatowi i Sejmowi RP informacji o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych. Takie sprawozdanie obejmuje okres dwuletni i jest przygotowane w oparciu o dane przekazane do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

przez związki rewizyjne właściwe dla spółdzielczości socjalnej do dnia 30 grudnia roku poprzedzającego rok złożenia informacji. W ten sposób ustawodawca zyskuje cenną wiedzę na temat funkcjonowania spółdzielni socjalnych w Polsce, a także możliwość wprowadzenia stosownych nowelizacji prawodawstwa, które może przyczynić się do skuteczniejszego realizowania zadań przypisanych spółdzielniom socjalnym. Najnowsze sprawozdanie obejmuje lata 2020-2021. Co istotne sprawozdanie obejmuje szczególny okres, który przypadł na wybuch pandemii COVID-19. Miał on istotny wpływ na zmiany w funkcjonowaniu i kondycji spółdzielni socjalnych. Dla wielu podmiotów ekonomii społecznej, w tym także spółdzielni socjalnych sytuacja wywołana stanem epidemii koronawirusa SARS CoV-2 wiązała się z perspektywą poważnych problemów z utrzymaniem płynności finansowej, wypłatą wynagrodzeń, świadczenia usług społecznych, a nawet całkowitym zaprzestaniem działalności.

Warto również zauważyć, że 5 sierpnia 2022 r. uchwalono ustawę o ekonomii społecznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 1812, z późn. zm.), która kompleksowo reguluje ten obszar działalności. Dzięki nowym przepisom rozwój ekonomii społecznej wspierany będzie przez władze publiczne za pomocą programu na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz programów wojewódzkich na rzecz rozwoju ekonomii społecznej tworzonych na podstawie przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Za kreowanie polityki publicznej w zakresie rozwoju ekonomii społecznej, przy wsparciu Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, będzie odpowiadał minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, który będzie koordynować działania organów administracji rządowej w zakresie ekonomii społecznej. Natomiast na szczeblu województwa, za koordynację działań w tym zakresie odpowiada marszałek województwa przy pomocy regionalnego ośrodka polityki społecznej oraz przy wsparciu Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Ważnym elementem ustawy są regulacje dotyczące statusu przedsiębiorstwa społecznego. Status ten mogą uzyskać również spółdzielnie socjalne, które wzmocnią w ten sposób swoją pozycję na rynku. Przedsiębiorstwa społeczne działają w celu reintegracyjnym (osoby zagrożone wykluczeniem społecznym muszą stanowić 30% ogółu zatrudnionych) lub w celu realizacji usług społecznych na rzecz społeczności lokalnej. Status przedsiębiorstwa społecznego nadawany jest w trybie postępowania administracyjnego. Zatem każdy podmiot ekonomii społecznej, do którego zaliczana jest również spółdzielnia socjalna musi złożyć

wniosek do właściwego ze względu na swoją siedzibę wojewody. W przypadku spółdzielni socjalnych procedura uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego sprowadzona jest tak naprawdę do złożenia samego wniosku, bez konieczności spełnienia dodatkowych przesłanek przewidzianych w ustawie.

Należy podkreślić, że każde przedsiębiorstwo społeczne będzie musiało zatrudniać przynajmniej w wymiarze połowy pełnego wymiaru czasu pracy co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę.

Znaczenie funkcjonowania ekonomii społecznej zostało również podkreślone w **Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej**, który zakłada wprowadzenie szeregu kompleksowych narzędzi wspierających rozwój tego sektora, w tym również odnoszących się do prowadzenia spółdzielni socjalnych. Aktualna wersja Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku zawiera przede wszystkim plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz kompleksową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, z uwzględnieniem roli innych przedstawicieli sektora administracji rządowej, a także jednostek samorządu terytorialnego i sektora ekonomii. Program został przygotowany przez Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, przy udziale członków Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (w skład którego wchodzi przedstawiciele: organów administracji rządowej i samorządowej, podmiotów ekonomii społecznej, związków zawodowych, organizacji pracodawców, sektora bankowego i szkół wyższych). Z założeniami programu można zapoznać się na stronie **ekonomiaspoleczna.pl**.

Również samorząd województwa mazowieckiego przygotował **Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2021-2030**. Plan zakłada wzmocnienie roli tego sektora w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu, co będzie wyzwaniem, a zarazem szansą dla województwa o tak dużym kapitale ludzkim, społecznym i ekonomicznym. Samorząd Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, jako kreator regionalnych polityk publicznych odpowiedzialny za ich wdrażanie, ma zasadniczy wpływ na rozwój tego sektora. Plan jest dokumentem strategicznym i zarazem wykonawczym. Określono w nim

szczegółowo cele rozwoju ekonomii społecznej w województwie, zaproponowano działania oraz oczekiwane rezultaty i wskaźniki.¹

Na obszarze województwa mazowieckiego zadanie związane z koordynowaniem rozwojem ekonomii społecznej realizuje **Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej** poprzez powołany między innymi w tym celu Wydział Ekonomii Społecznej. MCPS jest również inicjatorem konkursu Mazowiecka Marka Ekonomii Społecznej, który jest wyrazem dbałości o stałe umacnianie rangi i wizerunku podmiotów ekonomii społecznej jako symbolu usług i produktów najwyższej jakości, wykonanych w połączeniu z wyjątkową dbałością o wykorzystanie potencjału społecznego.

Jak już wspomniano wcześniej, spółdzielnia socjalna jest formą działalności gospodarczej, która ma na celu wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez umożliwienie im prowadzenia działalności łączącej w sobie cele gospodarcze i społeczne. Istota prowadzenia spółdzielni socjalnej polega również na poczuciu odpowiedzialności, nie tylko za podmiot jako całość, ale za każdego członka spółdzielni, który wchodzi w jej skład. Ważnym aspektem spółdzielni jest także to, że spółdzielnia socjalna powstaje w oparciu o wspólne działanie grupy osób, które posiadają różne doświadczenie zawodowe i umiejętności. Wykorzystanie potencjału spółdzielni socjalnych jako istotnego instrumentu ekonomicznego i społecznego daje szansę na objęcie większym wsparciem osób, które są szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków oraz pracowników m.in. w celu odbudowania i podtrzymania umiejętności pełnienia ról społecznych w miejscu pracy i zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Spółdzielnia socjalna oprócz wymiaru społecznego, to jednak w głównej mierze „firma”, która musi na siebie zarabiać. Dlatego, tak jak w każdej innej działalności gospodarczej, wymaga dobrego pomysłu, właściwego przygotowania jej założycieli i zaplanowania przedsięwzięcia. Przed jej założeniem warto rozpatrzyć wszystkie za i przeciw.

Najlepszym sposobem na rozważenie szans i zaplanowanie nowego biznesowego przedsięwzięcia jest przygotowanie biznesplanu. Osoby planujące założenie spółdzielni socjalnej powinny przygotować taki dokument, który pozwoli przeanalizować potencjał

¹ Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2021-2030

planowanej działalności oraz wyznaczyć cele i sposób ich realizacji. Prawdopodobnie przygotowany biznesplan musi zawierać przede wszystkim:

- informacje dotyczące zakresu planowanych w ofercie usług lub produktów,
- charakterystykę rynku docelowego, na którym ma działać spółdzielnia,
- analizę potencjalnej konkurencji,
- prognozowany plan kosztów i zysków z działalności.

Więcej informacji na temat tworzenia biznesplanu można znaleźć w poradniku przygotowanym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej – „*Biznesplan w zarysie. Poradnik dla osób planujących założenie działalności gospodarczej*”, który dostępny jest w siedzibie Urzędu oraz na stronie internetowej wupwarszawa.praca.gov.pl w dziale „Rynek pracy” w zakładce „Publikacje Urzędu”.

2. Zakładanie spółdzielni socjalnej

Procedura zakładania spółdzielni socjalnej musi przebiegać według ściśle określonej ścieżki, która jest wyznaczona przez zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. Ustawa reguluje kwestie związane z zakładaniem, prowadzeniem, rozwiązaniem spółdzielni socjalnej oraz wskazuje wymagania, jakie muszą być spełnione w przypadku uruchomienia takiej formy działalności gospodarczej.

2.1. Kto może założyć spółdzielnię socjalną?

Spółdzielnie socjalną z uwagi na jej charakter i przeznaczenie mogą zakładać osoby fizyczne lub prawne spełniające odpowiednie kryteria.

Osoby fizyczne, które mogą założyć spółdzielnię socjalną są wymienione w art. 4 ust. 1 Ustawy. Do tej grupy zalicza się osoby, które są zagrożone wykluczeniem społecznym posiadające pełną zdolność do czynności prawnych. Są to w szczególności:

- osoby bezrobotne oraz długotrwale bezrobotne, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,

- osoby poszukujące pracy, o których mowa w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bez zatrudnienia: – w wieku do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia lub – niewykonującego innej pracy zarobkowej,
- osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- absolwentów centrum integracji społecznej oraz absolwentów klubu integracji społecznej, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- osoby spełniające kryteria, o których ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- osoba uprawniona do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych osobę usamodzielnianą, o której mowa ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego osobę pozbawioną wolności, osobę opuszczającą zakład karny oraz pełnoletnią osobę opuszczającą zakład poprawczy,
- osobę starszą, o której mowa w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych,
- osobę, która uzyskała w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Spółdzielnie socjalną mogą założyć również inne osoby niż wyżej wymienione powyżej, o ile liczba tych osób nie stanowi więcej niż 50% ogólnej liczby założycieli lub 70% ogólnej liczby założycieli, w przypadku gdy spółdzielnię socjalną zakładają osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Spółdzielnię socjalną może założyć grupa minimum 3 osób z obowiązkiem uzupełnienia składu członkowskiego do 5 osób w terminie 12 miesięcy od dnia wpisu do KRS. Maksymalna liczba członków nie może przekroczyć 50 osób.

Oprócz osób fizycznych spółdzielnie socjalne mogą być również zakładane przez co najmniej dwie osoby prawne zaliczanych do takich podmiotów jak organizacje

pozarządowe, gminne osoby prawne, kościelne osoby prawne oraz jednostki samorządu terytorialnego. Warunkiem koniecznym stawianym takim podmiotom jest zobowiązanie do zatrudnienia, w okresie 6 miesięcy od zarejestrowania spółdzielni w Krajowym Rejestrze Sądowym, minimum 5 osób z grupy osób fizycznych wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych, czyli np. osób bezrobotnych, niepełnosprawnych.

2.2. Etapy rejestracji spółdzielni socjalnej

Rejestracja spółdzielni socjalnej przebiega zupełnie inaczej niż w przypadku zakładania jednoosobowej działalności gospodarczej. Spółdzielnia socjalna podlega wpisowi do **Krajowego Rejestru Sądowego**. Przed dokonaniem wpisu osoby planujące założenie spółdzielni muszą przygotować odpowiednie dokumenty niezbędne do jej zarejestrowania. **Pierwszym krokiem** na drodze do powołania spółdzielni socjalnej jest zorganizowanie i przeprowadzenie **zebrania założycielskiego**. Na początku zebrania założycielskiego należy wybrać przewodniczącego zebrania, który będzie odpowiadał za jego prawidłowy przebieg oraz za podpisanie końcowego protokołu z przebiegu zebrania. Trzeba również wybrać skład komisji skrutacyjnej, która będzie odpowiadała za zliczanie głosów oddawanych w trakcie głosowania nad uchwałami oraz komisję uchwał i wniosków, która będzie odpowiadała za zgłaszanie propozycji uchwał i wniosków w trakcie zebrania założycielskiego. Na zebraniu założycielskim, członkowie założyciele spółdzielni muszą także opracować jej statut, który powinien zostać przyjęty w drodze stosownej uchwały podpisanej przez każdego z członków.

Statut musi zawierać następujące informacje:

- nazwę spółdzielni socjalnej,
- zakres działalności wraz z informacją, że spółdzielnia działa na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej,
- adres siedziby spółdzielni i obszar działania,
- zasady przyjmowania oraz wykreślenia członków spółdzielni socjalnej,
- zasady wyboru, odwoływania oraz kompetencji władz spółdzielni socjalnej,
- zasady wprowadzania zmian w statucie,
- określenie wysokości wpisowego oraz ilości udziałów przypadających na członka,
- zasady pokrywania nadwyżki bilansowej oraz pokrywania strat.

Na zebraniu założycielskim należy również wybrać osoby reprezentujące spółdzielnię, a jeśli liczba członków założycieli przekracza 15 osób należy powołać także radę nadzorczą, do której kompetencji należy powołanie zarządu odpowiedzialnego za kierowanie spółdzielnią socjalną. Najważniejszym organem spółdzielni socjalnej jest tak naprawdę walne zgromadzenie w skład, którego wchodzi wszyscy członkowie, a każdy z nich ma prawo jednego głosu, niezależnie od ilości posiadanych udziałów w spółdzielni. Walne zgromadzenie podejmuje uchwały, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla funkcjonowania spółdzielni socjalnej np. zmiany w statucie, czy też uchwała o likwidacji spółdzielni.

Dokumenty, które powinny powstać w wyniku zebrania założycielskiego:

- lista obecności z zebrania założycielskiego,
- lista członków założycieli z danymi osobowymi takimi jak: imię i nazwisko, pesel, adres zameldowania lub zamieszkania, własnoręczny podpis,
- protokół z zebrania założycielskiego podpisany przez przewodniczącego, który odpowiada za przebieg zebrania,
- podpisane uchwały m.in. o powołaniu spółdzielni socjalnej, przyjęciu statutu, powołaniu zarządu,
- tekst statutu spółdzielni podpisany przez wszystkich członków założycieli,
- deklaracje członkowskie,
- oświadczenie członkowskie w sprawie wysokości wpisowego i udziałów w spółdzielni.

Kolejnym etapem rejestracji spółdzielni jest jej zgłoszenie do **Krajowego Rejestru Sądowego (KRS)**. Osoby reprezentujące spółdzielnię socjalną powinny, w ciągu **7 dni** od przeprowadzenia zebrania założycielskiego, zarejestrować spółdzielnię w Krajowym Rejestrze Sądowym. Rejestracja spółdzielni socjalnej jest zwolniona z opłaty za wpis do KRS. Obecnie wniosek o wpis lub zmianę wpisu w KRS oraz o wykreślenie spółdzielni socjalnych można **składać jedynie elektronicznie** (online, bez wersji papierowej). Wniosek składany online powinien być podpisany przez osobę reprezentującą spółdzielnię socjalną, która występuje o wpis/zmianę/wykreślenie, kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym elektronicznej platformy usług administracji publicznej.

Żeby złożyć wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego należy najpierw zarejestrować się w systemie - Portal Rejestrów Sądowych oraz autoryzować tę rejestrację podpisem

elektronicznym. Także załączniki do wniosku muszą być składane w formie elektronicznej (jako skany dokumentów). Nie dotyczy to załączników składanych jako akty notarialne, w tym wypadku należy we wniosku składanym do KRS wpisać numer elektronicznego wypisu aktu notarialnego w Repozytorium (wtedy dokument ten zostaje automatycznie dołączony do składanego wniosku).

Załączniki potrzebne do zarejestrowania spółdzielni socjalnej:

- **KRS – W5** podstawowy formularz potrzebny do rejestracji powołanej spółdzielni socjalnej,
- **KRS – WK** (załącznik do formularza KRS – W5), niezbędny do zgłoszenia organów podmiotu (zarządu oraz rady nadzorczej). Wypełniając go należy wpisać osoby wchodzące w skład tego organu z podaniem ich funkcji oraz trzeba podać, cytując zapis statutu, kto podpisuje oświadczenie woli w imieniu spółdzielni,
- **KRS – WM** (załącznik do formularza KRS – W5), służy do zgłoszenia zakresu działalności gospodarczej (formularz ten należy wypełnić posługując się kodami PKD).

Poza ww. formularzami do KRS należy dołączyć:

- protokół z zebrania założycielskiego podpisany przez przewodniczącego zebrania,
- listę członków założycieli z oryginalnymi podpisami,
- uchwały podjęte przez członków założycieli na zebraniu założycielskim,
- statut spółdzielni socjalnej podpisany przez osoby biorące udział w zebraniu założycielskim,
- zaświadczenia potwierdzające, że założyciele należą do grupy uprawnionych do założenia spółdzielni socjalnej (osoby zagrożone wykluczeniem społecznym), które wydają określone instytucje w zależności od statusu tych osób (patrz tabela poniżej),
- uwierzytelnione notarialnie lub przed pracownikiem sądu podpisy wszystkich członków zarządu spółdzielni.

Poniżej wymieniono rodzaje zaświadczeń, które muszą być załączone do wniosku o rejestrację spółdzielni socjalnej przez członków założycieli.

- **Osoby bezrobotne lub poszukujące pracy**

Zaświadczenie z właściwego powiatowego urzędu pracy potwierdzające posiadanie aktualnego statusu osoby bezrobotnej albo poszukującej pracy, oraz oświadczenie o niepozostawaniu w zatrudnieniu.

- **Absolwent klubu integracji społecznej**

Zaświadczenie wydane przez podmiot prowadzący klub integracji społecznej po zakończeniu uczestnictwa w klubie oraz zrealizowała postanowienia kontraktu socjalnego.

- **Osoby niepełnosprawne**

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby zamierzającej założyć spółdzielnię socjalną.

- **Osoby poszukujące pracy poniżej 30 roku życia i powyżej 50 roku życia zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy**

Zaświadczenie z właściwego powiatowego urzędu pracy potwierdzające posiadanie aktualnego statusu osoby poszukującej pracy.

- **Poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekun osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy**

Zaświadczenie z właściwego powiatowego urzędu pracy potwierdzające posiadanie aktualnego statusu osoby poszukującej pracy oraz oświadczenie o pozostawaniu bez zatrudnienia (tj. niepozostawaniu w stosunku pracy, stosunku służbowym lub wykonywaniu pracy nakładczej).

- **Osoby usamodzielniane, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**

Oświadczenie o byciu osobą usamodzielnianą, o której mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Jeśli wszystko zostało prawidłowo złożone, to rejestracja spółdzielni przez sąd rejestrowy powinna być dokonana w ciągu **7 dni** od złożenia wniosku. Należy pamiętać, że spółdzielnia nabywa osobowość prawną dopiero w momencie rejestracji a nie jej powołania. To znaczy, że dopiero od momentu zarejestrowania nabywa prawo do bycia podmiotem praw i obowiązków w stosunkach cywilnoprawnych.

Poza rejestracją w KRS założyciele spółdzielni socjalnej mają także obowiązek zgłoszenia spółdzielni do następujących instytucji:

- Głównego Urzędu Statystycznego – wniosek o nadanie numeru REGON,

- Urzędu Skarbowego – wniosek o nadanie numeru NIP,
- Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – zgłoszenie zatrudnionych osób w ciągu 7 dni od zatrudnienia pierwszego pracownika,
- Państwowej Inspekcji Pracy, jeżeli w ramach prowadzonej działalności zatrudnia pracowników.

Osoby rejestrujące spółdzielnie muszą ponadto zadbać o:

- otwarcie rachunku bankowego dla spółdzielni socjalnej,
- wyrobienie pieczętki firmowej zawierającej nazwę spółdzielni, adres siedziby oraz numery NIP i REGON,
- uzyskanie w odpowiednim urzędzie koncesji/licencji/pozwolenia/zatrudnienie osób z uprawnieniami (jeśli zakres prowadzonej działalności tego wymaga).

Jak podkreślano już kilkakrotnie spółdzielnia socjalna, to przede wszystkim forma prawna związana z prowadzeniem działalności gospodarczej. Obowiązują ją więc również kwestie związane **z rozliczeniami finansowymi**. Reguluje to ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz.U. z 2023 r., poz. 120, z późn. zm.), która wymaga prowadzenia przez spółdzielnie socjalne dokumentacji księgowej, co oznacza, że spółdzielnie zobowiązane są do przedstawiania w sprawozdaniach finansowych informacji odzwierciedlających ich rzeczywistą sytuację majątkową i finansową. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o rachunkowości spółdzielnia socjalna, będąca osobą prawną, co do zasady zobowiązana jest do prowadzenia tzw. pełnej księgowości. Ustawa umożliwia jednostkom mikro i jednostkom małym prowadzenie uproszczonej ewidencji księgowej i sporządzanie uproszczonego sprawozdania finansowego. Zatem spółdzielnia socjalna, o ile spełni warunki do zaliczenia jej bądź to do jednostek mikro, bądź to do jednostek małych, może prowadzić uproszczoną ewidencję rachunkową.

O zakwalifikowaniu spółdzielni do grupy mikro, małych decydują następujące czynniki:

- liczba osób zatrudnionych,
- roczny obrót,
- całkowity bilans roczny.

Za jednostkę mikro spółdzielnia socjalna zostanie uznana, jeżeli średnioroczne zatrudnienie nie przekroczy 10 pracowników, a roczny obrót oraz/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 2 milionów euro. Natomiast za jednostkę małą spółdzielnia socjalna zostanie uznana, jeżeli zatrudnia mniej niż 50 pracowników, a roczny obrót oraz/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 milionów euro.

Ponadto w przypadku spółdzielni socjalnej wypracowany zysk (pomniejszony o podatek dochodowy i inne obowiązkowe obciążenia), który stanowi nadwyżkę bilansową, nie może być podzielony między członków spółdzielni, nie można go również przeznaczać na zwiększenie funduszu udziałowego, a także na oprocentowanie udziałów.

Zgodnie z zapisami ustawy o spółdzielniach socjalnych **nadwyżka bilansowa** musi być przeznaczona na ściśle określone cele, czyli:

- zwiększenie funduszu zasobowego – nie mniej niż 20%,
- cele zawodowej reintegracji jej członków oraz pracowników, przez co należy rozumieć np. działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy – nie mniej niż 30%,
- cele społecznej reintegracji jej członków oraz pracowników, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu – nie mniej niż 30%,
- fundusz wzajemnościowy, który jest tworzony przez spółdzielnię socjalną w przypadku utworzenia lub przystąpienia do konsorcjum spółdzielczego.

Spółdzielnia socjalnej przysługuje zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych, w odniesieniu do części nadwyżki bilansowej, którą spółdzielnia socjalna w danym roku podatkowym wydała na działania związane z reintegracją społeczną i zawodową członków. Spółdzielnia socjalna odpowiada za swoje zobowiązania całym swoim majątkiem. Natomiast członkowie odpowiadają, tylko do wysokości posiadanych udziałów w spółdzielni.

W ramach nowelizacji ustawy o spółdzielniach socjalnych wprowadzono również zapis, który pozwala spółdzielniom socjalnym tworzyć **konsorcjum spółdzielcze** w formie umowy w celu:

- zwiększenia potencjału ekonomicznego i społecznego zrzeszonych spółdzielni socjalnych,
- wspólnego organizowania sieci produkcji, handlu lub usług,
- organizowania wspólnej promocji działań spółdzielczych lub ekonomicznych,
- promocji wspólnego znaku towarowego.

3. Wsparcie finansowe dla spółdzielni socjalnych

3.1. Wsparcie z powiatowego urzędu pracy

Zakładając spółdzielnię socjalną można skorzystać z dostępnych form wsparcia finansowego, które mogą pomóc w pokryciu przynajmniej części niezbędnych wydatków inwestycyjnych na jej uruchomienie. Aby ubiegać się o takie wsparcie należy przygotować biznesplan, który będzie prezentował główne założenia oraz cele realizacji działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej. Poniżej zostaną omówione główne źródła wsparcia oraz kryteria, które muszą być spełnione przez osoby ubiegające się o przyznanie środków finansowe na założenie lub rozwój spółdzielni socjalnej.

Pierwszym źródłem wsparcia finansowego na założenie spółdzielni socjalnej mogą być środki pochodzące z **Funduszu Pracy**. Mogą o nie ubiegać się osoby posiadające **status osoby bezrobotnej oraz poszukujące pracy**, w tym absolwenci centrum integracji społecznej (CIS) i klubów integracji społecznej (KIS). Nową grupą osób uprawnionych są osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej, które są **opiekunami osób niepełnosprawnych**, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy. O dofinansowanie mogą ubiegać się zarówno osoby zakładające spółdzielnię, jak i osoby przystępujące do już istniejącej spółdzielni. Informacje o planowanych naborach wniosków oraz dokumentacja konkursowa są udostępniane na stronach powiatowych urzędów pracy właściwych ze względu na miejsce zameldowania wnioskodawcy (osoby bezrobotnej) lub bezpośrednio w siedzibach tych urzędów. Maksymalna wysokość środków, które mogą być przyznane przez urząd pracy nie może przekroczyć 6 krotności przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Osoby bezrobotne, które mają zamiar ubiegać się o wsparcie na założenie spółdzielni socjalnej z powiatowego urzędu pracy muszą złożyć wspólny wniosek aplikacyjny, który jest udostępniany przez dany urząd. Ma on strukturę biznesplanu, w którym osoby ubiegające się o dofinansowanie muszą przedstawić założenia planowanego przedsięwzięcia. Przede wszystkim należy w nim scharakteryzować:

- zakres planowanych usług,

- istniejącą na rynku konkurencję,
- zakres planowanych wydatków, które mają być sfinansowane z dotacji,
- plan finansowy prezentujący strukturę szacunkowych kosztów i zysków związanych z prowadzeniem spółdzielni socjalnej.

Urząd pracy dokonując oceny wniosku analizuje przede wszystkim możliwości prowadzenia i szanse na utrzymanie się spółdzielni socjalnej przynajmniej w okresie pierwszych 12 miesięcy.

Środki z przyznanej dotacji można przeznaczyć na zakup niezbędnych środków trwałych np. sprzętu, maszyn, wyposażenia lokalu oraz częściowo na zakup środków obrotowych (materiały, towar) i reklamę spółdzielni (stronę internetową, szyldy, banery reklamowe). Nie można natomiast pokryć z niej bieżących kosztów związanych z prowadzeniem spółdzielni np. opłat za lokal. Ponadto po założeniu spółdzielni socjalnej **jej członkowie mogą również ubiegać się o sfinansowanie ze środków Funduszu Pracy** składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe wyliczonych od kwoty minimalnego wynagrodzenia za osoby zatrudnione lub przystępujące do spółdzielni socjalnej. Muszą to być osoby, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych, czyli między innymi osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne. Składki mogą być opłacane przez okres 24 miesięcy w pełnej wysokości oraz w połowie wysokości przez kolejne 12 miesięcy.

3.2. Wsparcie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

O wsparcie finansowe na założenie spółdzielni socjalnej mogą również ubiegać się **osoby niepełnosprawne** zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne albo poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu. Mogą one jednorazowo otrzymać środki z **Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** w wysokości sześciokrotności przeciętnego wynagrodzenia w przypadku zobowiązania do prowadzenia założonej w ten sposób spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy. Jeśli natomiast zobowiążą się prowadzić działalność w formie spółdzielni przez co najmniej 24 miesiące, mogą otrzymać nawet do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia. Co ważne taka forma wsparcia może zostać udzielona zarówno członkowi

założycielowi spółdzielni jak również członkowi przystępującemu do spółdzielni socjalnej już po jej założeniu. Poza tym istniejąca spółdzielnia socjalna może otrzymać, na podstawie umowy zawartej ze starostą, wsparcie w wysokości nie wyższej niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnej lub poszukującej pracy osoby niepełnosprawnej skierowanej przez powiatowy urząd pracy.

Warunkiem otrzymania takiego wsparcia jest zobowiązanie się spółdzielni do utrzymania stanowiska pracy przez okres minimum 12 miesięcy. Kwota wsparcia może być wyższa i stanowić nawet piętnastokrotność przeciętnego wynagrodzenia, jeśli spółdzielnia zobowiąże się do stworzenia i utrzymania stanowiska pracy dla takiej osoby nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy. Wniosek o przyznanie przedmiotowego wsparcia jest rozpatrywany w terminie 30 dni od złożenia kompletu dokumentów, które są udostępniane przez powiatowe urzędy pracy.

3.3. Wsparcie ze środków unijnych

Jeśli chodzi o wsparcie ze środków unijnych, to powoli dobiega już końca dostępność puli środków z budżetu unijnego na lata 2014-2020. W tym okresie dostępne były fundusze w programach realizowanych zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym.

Na poziomie regionalnym podmioty ekonomii społecznej działające na terenie województwa mazowieckiego mogły korzystać ze wsparcia finansowego pochodzącego ze środków **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 (RPO WM)** w projektach realizowanych w ramach Osi IX „Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem”, **Działanie 9.3 „Rozwój ekonomii społecznej”**.

W ramach realizowanych projektów wspierane były głównie działania służące poprawie dostępności do specjalistycznych usług biznesowych, animacyjnych i inkubacyjnych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej, a także działania umożliwiające poprawę jakości świadczenia tych usług. Pomocą były objęte między innymi specjalistyczne instytucje zajmujące się doradztwem z zakresu ekonomii społecznej tzw. **Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej**, w których można uzyskać kompleksowe doradztwo m.in. z zakresu procedur i obowiązków związanych z prowadzeniem spółdzielni socjalnej. Dofinansowanie pozwalało zyskać m.in. środki na stworzenie nowych przedsiębiorstw ekonomii społecznej, podnoszenie

kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników oraz wspieranie ich rozwoju tak, by zwiększyć zakres ich działań i zwiększyć w nich zatrudnienie.

Stroną, o której warto pamiętać w kontekście funduszy unijnych dla województwa mazowieckiego jest adres **funduszedlamazowska.eu**. Natomiast na poziomie krajowym, środki unijne na wsparcie podmiotów ekonomii społecznej realizowano w ramach projektów z **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (POWER)**. Wsparcie w ramach **Działania 2.9 „Rozwój ekonomii społecznej”** w formie zwrotnych instrumentów finansowych, czyli poprzez udostępnienie niskoprocentowanej pożyczki, która umożliwiała tego rodzaju podmiotom szybszy rozwój na rynku np. poprzez poszerzenie zakresu świadczonych usług, zatrudnienie dodatkowych osób.

Nowa perspektywa budżetu unijnego na lata **2021-2027** z pewnością również będzie wspierała rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych. **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**, to następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program, którego łączny budżet to ponad 21 mld zł będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Z punktu widzenia sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych istotny jest Priorytet VIII – Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu. Dofinansowanie będą mogły otrzymać m.in. projekty mające na celu:

- świadczenie usług wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla podmiotów ekonomii społecznej (PES) oraz przedsiębiorstw społecznych (PS), w tym usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) - zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz ustawą o ekonomii społecznej m.in.:
 - działania promujące ideę partnerstwa w jednostkach samorządu terytorialnego i wykorzystanie doświadczenia (OWES) w tym zakresie,

- usługi wsparcia rozwoju ekonomii społecznej w zakresie animacji oraz wsparcia tworzenia PS szczególnie w obszarze świadczenia usług społecznych oraz zielonej gospodarki,
- usługi wsparcia rozwoju istniejących PS w tworzeniu nowych usług na szczeblu lokalnym szczególnie w obszarze świadczenia usług społecznych, zielonej gospodarki, gospodarki odpadami w tym recyklingu,
- działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES.
- realizację na rzecz pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej oraz readaptacji na podstawie indywidualnego planu reintegracji w PS (zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej),
- bezzwrotne wsparcie finansowe na tworzenie nowych miejsc pracy i ich utrzymanie w PS lub PES przekształcanym w PS:
 - wsparcie finansowe na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w PS lub PES przekształcanym w PS jest kwalifikowalne wyłącznie w formie stawek jednostkowych, które podlegają indeksacji,
 - wsparcie finansowe jest udzielane wyłącznie na tworzenie nowych miejsc pracy dla osób, o których mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

Aby znaleźć aktualne informacje na temat nowej perspektywy unijnej, w tym między innymi o wsparciu finansowym na prowadzenie spółdzielni socjalnej ze warto monitorować stronę funduszedlamazowsza.eu.

3.4. Spółdzielnia socjalna a zamówienia publiczne

Artykuł 15a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych stanowi, że jednostka sektora finansów publicznych udzielając zamówienia, które nie podlega ze względu na jego wartość prawu zamówień publicznych, może zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne, działające na podstawie ustawy lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z uwzględnieniem przepisów art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1634, z późn. zm.). Informacja

o wspomnianym zastrzeżeniu musi znaleźć się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz w odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

W dniu 14 października 2019 r. Prezydent RP podpisał nową ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1710, z późn. zm.), która z dniem 1 stycznia 2021 r. zastąpiła dotychczas obowiązującą ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych. Ustawa ta jest ważnym krokiem ku usprawnieniu całego systemu zamówień publicznych i zwiększeniu dostępu do rynku dla małych i średnich przedsiębiorstw. W nowej ustawie znalazło się też miejsce dla spółdzielni socjalnych. W zamówieniu zastrzeżonym określonym w art. 94 ustawodawca wprost wskazuje, że podmiotami dla których wykonawca może zastrzec zamówienie, mogą być wszystkie podmioty spełniające kryteria określone w art. 94 nowej ustawy, w tym m.in. spółdzielnie socjalne.²

3.5. Wsparcie w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej

Jak wynika z diagnozy Ministerstwa Rozwoju, podmioty ekonomii społecznej potrzebują dostępu do finansowania zwrotnego (pożyczek), dzięki czemu będą mogły się rozwijać i stabilnie funkcjonować. Działania służące wsparciu istniejących podmiotów ekonomii społecznej w formie pożyczkowej mają zapewnić ich rozwój oraz utrwalić ich pozycję na rynku. Dzięki tym środkom osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym będą miały szansę na ochronę przed utratą pracy, a podmioty ekonomii społecznej w znacznym stopniu zostaną zwolnione z konieczności angażowania własnych środków finansowych i innych zasobów w uruchamianie i prowadzenie aktywizacji społeczno-zawodowej tych osób.³

Biorąc pod uwagę powyższe na mocy umowy podpisanej 25 kwietnia 2016 r. przez Bank Gospodarstwa Krajowego z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołano

² Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2018-2019 – dokument przyjęty przez Radę Ministrów, czerwiec 2020 r.

³ Założenia Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Krajowy Fundusz Przedsiębiorczości Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działanie 2.9 „Rozwój ekonomii społecznej”. W ten sposób podmiotom ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnym oferowane są preferencyjne pożyczki, a także gwarancje i poręczenia. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeznaczyło na ten cel łącznie około 143 mln zł.

Pożyczka z Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej może być przeznaczona na finansowanie rozpoczęcia działalności bądź na cele związane z kontynuacją działalności, a w szczególności na:

- koszty funkcjonowania we wczesnej fazie rozwoju działalności gospodarczej,
- zakup nowych, odtworzenie zużytych bądź modernizację istniejących środków trwałych związanych z prowadzoną lub rozszerzoną działalnością, np.: zakup wyposażenia, maszyn, urządzeń, aparatów, w tym środków transportu bezpośrednio związanych z działalnością Podmiotów Ekonomii Społecznej,
- bieżącą działalność przedsiębiorstwa (tzn. finansowanie umożliwiające regulowanie bieżących zobowiązań, np. pokrycie części kosztów zatrudnienia personelu, kosztów administracyjnych, kosztów zakupu drobnego wyposażenia itp.),
- poprawę płynności finansowej Podmiotów Ekonomii Społecznej,
- rozszerzenie działalności przedsiębiorstwa poprzez podejmowanie działań mających na celu zwiększenie osiąganych przychodów, w tym finansowanie przedsięwzięć mających na celu rozpoczęcie nowej lub innej od dotychczas prowadzonej działalności,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych lub technicznych,
- inne cele gospodarcze przyczyniające się do rozwoju.

Szczegółowe informacje na temat pożyczek dostępne są na stronie Banku Gospodarstwa Krajowego **bgk.pl** w zakładce wsparcie podmiotów ekonomii społecznej.

Poniżej podsumowano dostępne formy wsparcia dla spółdzielni socjalnej.

- Możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe ze środków **Funduszu Pracy** na założenie (max. 6-krotność przeciętnego wynagrodzenia) lub przystąpienie do już istniejącej spółdzielni socjalnej (max. 6-krotność przeciętnego wynagrodzenia).

- Możliwość refundowania ze środków **Funduszu Pracy** składki na ubezpieczenie społeczne, której podstawą wymiaru jest wysokości minimalnego wynagrodzenia na podstawie umowy zawartej między powiatowym urzędem pracy (starostą) a spółdzielnią socjalną za zatrudnioną przez spółdzielnię osobę bezrobotną.
- Możliwość uzyskania wsparcia z **PFRON** na założenie spółdzielni socjalnej przez osobę niepełnosprawną, zarejestrowaną jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy w wysokości nie wyższej niż 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia.
- Wsparcie w ramach środków z **Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej**, który uruchomił system niskooprocentowanych pożyczek na założenie lub rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.
- Możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe **ze środków unijnych** na prowadzenie lub rozwój podmiotów ekonomii społecznej w formie dotacji lub niskooprocentowanej pożyczki.
- **Zwolnienie** z opłaty za rejestrację spółdzielni socjalnej w KRS.
- **Zwolnienie** z podatku dochodowego od osób prawnych, części nadwyżki bilansowej, którą spółdzielnia socjalna w danym roku podatkowym wydała na działania związane z reintegracją społeczną i zawodową członków.
- Możliwość skorzystania przy ubieganiu się o realizację zamówień publicznych z tzw. **klauzuli społecznych**, które pozwalają instytucjom zamawiającym określić w specyfikacji zamówienia, spełnienia przez oferentów wymagań o charakterze społecznym lub środowiskowym np. zatrudnienia przy realizacji zamówienia osób bezrobotnych lub posiadania w firmie odpowiedniej ilości pracowników zatrudnionych z grupy osób niepełnosprawnych.

4. Przydatne strony internetowe

Osoby planujące założenie oraz prowadzenie spółdzielni socjalnej mogą znaleźć przydatne informacje na poniższych stronach internetowych:

- **ekonomiaspoleczna.gov.pl** (strona zawierająca informacje dotyczące sektora ekonomii społecznej),
- **funduszeuropejskie.gov.pl** (strona z informacjami na temat funduszy unijnych),
- **funduszedlamazowsza.eu** (strona poświęcona funduszom unijnym na Mazowszu),
- **ozrss.pl** (strona Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych),
- **mcps.com.pl** (strona z informacjami na temat ekonomii społecznej na Mazowszu).

Szczególnie warta uwagi jest strona **Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych (OZRSS)**, gdzie można znaleźć szereg informacji z zakresu spółdzielczości socjalnej, w tym m.in. poradniki i informacje o organizowanych szkoleniach, również z myślą o osobach, które dopiero rozważają funkcjonowanie w obszarze spółdzielczości socjalnej.

OZRSS jest instytucją, której celem przede wszystkim jest:

- współdziałanie w doskonaleniu samorządu spółdzielczego oraz współpraca z samorządami gospodarczymi,
- reprezentowanie interesów zrzeszonych spółdzielni socjalnych wobec organów administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego,
- prowadzenie działalności ułatwiającej spółdzielniom socjalnym realizację ich celów statutowych,
- przeprowadzanie lustracji spółdzielni socjalnych na preferencyjnych zasadach,
- pozyskiwanie i alokacja publicznych środków krajowych i zagranicznych.

Ponadto OZRSS powołał również do życia Spółdzielcze Biuro Interwencyjne, którego celem jest zbieranie problemów zgłaszanych przez kadry spółdzielni, odnoszących się do kwestii funkcjonowania spółdzielni socjalnych w Polsce. W ramach Biura udzielane są również informacje i porady dot. zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnych. Gromadzone są także informacje o działaniach realizowanych w ramach różnych projektów

finansowanych ze środków krajowych i UE, aby skierować spółdzielnie do właściwego terytorialnie ośrodka wsparcia realizującego szkolenia i doradztwo.

5. Przykłady spółdzielni socjalnych na Mazowszu

Według informacji zawartych w przygotowanym przez Radę Ministrów dokumencie dot. funkcjonowania spółdzielni socjalnych w latach 2020-2021 główne rodzaje działalności spółdzielni socjalnych, cechowały się znaczną różnorodnością. Prawie 60% spółdzielni socjalnych lokowało swoją działalność w jednej z pięciu dominujących sekcji PKD:

- handel hurtowy i detaliczny (17,4%),
- przetwórstwo przemysłowe (15,3%),
- usługi administrowania i działalność wspierająca (11,4%),
- budownictwo (8,1%),
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (6,5%).

Obszerny katalog spółdzielni socjalnych działających w województwie mazowieckim, w podziale na branże, w których wykonywane są produkty i świadczone są różnego rodzaju usługi dostępny jest na stronie Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej (mcps.com.pl). W katalogu zamieszczone są dane kontaktowe oraz opisy działalności ponad 150 mazowieckich spółdzielni socjalnych.

Poniżej wymieniono kilka spółdzielni socjalnych, które zostały nagrodzone w latach 2016-2022 w organizowanym przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej konkursie **Mazowiecka Marka Ekonomii Społecznej**:

- **Spółdzielnia Socjalna „Margines” z Warszawy** założona przez grupę młodych ludzi, którzy sami postanowili stworzyć sobie miejsce pracy, aby wspólnie realizować swoje kulinarne pasje. Zajmują się przygotowywaniem wegańskich cateringów, a także prowadzą bistro w centrum Warszawy;
- **Spółdzielnia Socjalna „Zioła Siedleckie” z Siedlec** powstała w ramach projektu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w subregionie siedleckim. Misją spółdzielni jest „Powrót do ziołowych tradycji szansą na aktywizację zawodową społeczności lokalnej”. W ofercie są również wyroby cukiernicze oraz rękodzieło;
- **Spółdzielnia Socjalna „Pracownia Rozwoju Kalejdoskop” z Otwocka** realizuje ofertę edukacyjną i opiekuńczą (żłobek, przedszkole, świetlica, warsztaty dla dzieci i dorosłych, półkolonie);

- **Spółdzielnia Socjalna „Relaksownia” z Siedlec** powstała w ramach projektu Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej w subregionie Siedleckim. W swojej ofercie posiada usługi z zakresu fryzjerstwa, kosmetyki, a także masażu, oraz rehabilitacji;
- **Spółdzielnia Socjalna „Węgrowianka” z Węgrowa** oferuje usługi związane z utrzymaniem i pielęgnacją terenów zielonych oraz drobne prace remontowo-budowlane;
- **Spółdzielnia Socjalna „Amelia” z Ostrowi Mazowieckiej** w swojej ofercie posiada zajęcia z integracji sensorycznej, logopedię, dogoterapię, fizjoterapię oraz masaże;
- **Spółdzielnia Socjalna „Haven” z Opinogóry Górnej** oferuje usługi edukacyjne oraz rekreacyjno-turystyczne (szkolenia, kursy, rejsy, egzaminy na patenty żeglarskie);
- **Spółdzielnia Socjalna „4Smart” z Warszawy** zajmuje się produkcją medali, trofeów sportowych, strojów sportowych, koszulek reklamowych oraz organizacją imprez sportowych. Cały przychód ze sprzedaży wyprodukowanych przez pracowników spółdzielni produktów przeznaczony jest tylko i wyłącznie na wspieranie działań mających na celu stworzenie nowych miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie, niepełnosprawnych, osób chorych psychicznie, które z trudem mogą znaleźć pracę;
- **Spółdzielnia Socjalna „Pożytek” z Tłuszcza** zapewnia realizację usług z zakresu opieki nad osobami starszymi, chorymi i niepełnosprawnymi, prowadzi żłobek oraz oferuje usługi porządkowe i drobne prace remontowe;
- **Siedlecka Spółdzielnia Socjalna Caritas** prowadzi kompleksowe usługi opiekuńcze, a także drobne prace remontowe oraz porządkowanie terenów zielonych;
- **Spółdzielnia Socjalna „Pożyteczni” z Warszawy** prowadzi usługi gastronomiczne w formie klubokawiarni, która zatrudnia osoby z różnymi dysfunkcjami;
- **Siedlecka Spółdzielnia Socjalna CARITAS** organizuje i świadczy usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, w miejscu zamieszkania osoby, która wymaga takiej pomocy na terenie miasta Siedlce, Gminy Siedlce, Gminy Kotuń;
- **Spółdzielnia Socjalna „Kto rano wstaje” z Warszawy** świadczy usługi cateringowe, kompleksowe sprzątanie mieszkań w tym usuwanie gabarytów, usługi transportowe – przeprowadzki;
- **Spółdzielnia Socjalna „Myszynianka” z Myszyńca** oferuje usługi w zakresie: pielęgnacji zieleni, koszenia trawników i pielenia rabat, odśnieżania, porządków jesiennych i pozimowych, zagospodarowania terenów zieleni;

- **Spółdzielnia Socjalna „Szansa” z Żuromina** prowadzi działalność w zakresie zarządzania terenami zielonymi i utrzymania czystości, usług remontowo-budowlanych i wykończeniowych, usług kurierskich. Spółdzielnia wykonuje zlecenia na rzecz gminy, miasta, jak również osób prywatnych;
- **Spółdzielnia socjalna „Czarny bez” z Węgrowa** zajmuje się wytwarzaniem wysokiej jakości żywności. Przetworów przygotowywanych według tradycyjnych receptur, gotowych dań bez konserwantów oraz wypieków bez ulepszaczy.

6. Źródła

Literatura:

Dobkowski R., Węgiński D. „Jak założyć spółdzielnię socjalną ...”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP, Olsztyn 2012 r.

Juszczak M., Miżejowski C., Ołdak M. „Jak założyć spółdzielnię socjalną? Poradnik”, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa 2009 r.

Godlewska-Bujok B., Miżejowski C., Muzyka A. „Ustawa o spółdzielniach socjalnych – Komentarz, Wydanie III”, Biblioteka Ekonomii Społecznej i Solidarnej, Warszawa 2018 r.

Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2018-2019. – dokument przygotowany przez Radę Ministrów 22 lipca 2020 r.

Strony internetowe:

biznesspoleczny.pl – artykuł: „Uroda ze spółdzielni”

ekonomiaspoleczna.pl – artykuł: „Sektor dynamicznie się rozwija”

mcps.com.pl – katalog spółdzielni socjalnych na Mazowszu

gov.pl/web/sprawiedliwosc – wyszukiwarka Krajowego Rejestru Sądowego

gov.pl/web/rozwoj-technologie – informacje na temat funduszy unijnych

gov.pl/web/rodzina – komentarz do ustawy o spółdzielniach socjalnych, wydanie III

Akty prawne:

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 2085, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2022 r., poz. 690, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r., poz. 120, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 1812, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 27 września 2018 r. w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni

socjalnych, utworzenie stanowiska pracy oraz na finansowanie kosztów wynagrodzenia skierowanej osoby w spółdzielni socjalnej (Dz.U. 2018 r., poz. 1859)